

พื้นที่

การเรียนรู้สาธารณะกับการเป็นหุ้นส่วนทาง
การศึกษาตามหลักพุทธธรรมพระมหาวิฑูริ ภูผา^{1*}

รับบทความ: 26 พฤศจิกายน 2566 แก้ไขบทความ: 24 ธันวาคม 2566 ตอบรับบทความ: 25 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นพื้นฐานธรรมชาติของมนุษยชาติที่จะต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา มนุษย์จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่เป็นปกติและได้เรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ จากการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม แนวคิด “พื้นที่การเรียนรู้สาธารณะ” เป็นการศึกษามุ่งให้พื้นที่เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้สร้างสรรค์ ผู้เรียนรู้หรือผู้ศึกษาจะต้องมีอิสระในการคิดและสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับตนเอง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการเรียนรู้สาธารณะกับการการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่าพระพุทธศาสนามีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ คนที่ได้รับการศึกษาจะเป็นผู้ได้รับการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวนา หมายถึง ภาวนาเจริญแล้ว 2) ภาวนาศิล หมายถึง ศิลเจริญแล้ว 3) ภาวนาจิต หมายถึง จิตใจเจริญแล้ว และ 4) ภาวนาปัญญา หมายถึง ปัญญาเจริญแล้ว ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้การเรียนรู้และการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) อาวาสสปปายะ หมายถึง ที่อยู่ซึ่งเหมาะสม 2) โคจรสปปายะ หมายถึง ที่หาอาหารที่เหมาะสม 3) ภัสสสปปายะ หมายถึง การพูดคุยที่เหมาะสม 4) บุคคลสปปายะ หมายถึง บุคคลที่ถูกต้องเหมาะสม 5) โภชนสปปายะ หมายถึง อาหารที่เหมาะสม 6) อุตสปปายะ หมายถึง ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม และ 7) อริยาบถสปปายะ หมายถึง อริยาบถที่เหมาะสม ผลการนำเสนอครั้งนี้ จะเป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจากกิจกรรมหรือการปฏิสัมพันธ์ที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้การส่งเสริมให้เกิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้มากขึ้นจะเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: พื้นที่การเรียนรู้ หุ้นส่วนทางการศึกษา วิถีพุทธธรรม

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

* อีเมล: drummer428ru@hotmail.com

Public Learning Spaces and Educational Partnership According to Buddhist Dharma Principles

Phramaha Worawut Phupha ^{1*}

Abstract

Education is fundamental to the nature of humanity that must constantly improve itself. Humans need to interact with the environment regularly and learn new behaviors from responding to the environment. The concept of "public learning space" is education aimed at providing space as an environment that promotes creative learning. Learners or learners must have the freedom to think and create for themselves. The purpose of this article is to present public learning with educational partnerships based on Buddhist Dharma principles. The study found that Buddhism believes that all human beings are equal in developing themselves to become complete human beings. Those who are educated will be developed in all 4 aspects: 1) Bhavitkaya means the body has prospered, 2) Bhavitsa means the precepts have been prospered, 3) Bhavitjit means the mind has been developed, and 4) Bhavitjit means wisdom has flourished. Factors that will encourage learning and educational partnership include: 1) Awassappaya means the ideal place to live, 2) Kojrasappaya means a place to find the right food, 3) Passappaya means to have the right conversation, 4) Pukkal Sappaya means the person who is right for each other, 5) Nutrition means the right food, 6) Utusappaya means and 7) Iyapathasappaya means the ideal posture. The outcome of this presentation will be a way to encourage learning to arise from activities or interactions that stimulate creativity. In addition, encouraging more learning spaces will be an important factor in encouraging continuous learning.

Keywords: Learning Spaces, Educational Partnerships, Buddhist Way

¹ Phd. student of Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Wang Noi District, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, Thailand

* Email: drummer428ru@hotmail.com

บทนำ

กระแสการพัฒนาสังคมยุคปัจจุบันได้นำการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน และขับเคลื่อนเป็นไปอย่างรวดเร็วยากที่จะคาดเดา เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การติดต่อสื่อสารจึงสะดวก รวดเร็วและเป็นพลวัต ปรากฏการณ์ดังกล่าวเปรียบเสมือนโลกที่ไร้พรมแดน นอกจากนี้แล้วยังประกอบกับการแข่งขันที่รุนแรงและเพิ่มสูงขึ้น สังคมไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และได้นำไปสู่การผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0 ในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ไปสู่การแข่งขันด้วยฐานความรู้ การใช้นวัตกรรม การกระจายโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง นโยบายดังกล่าวได้เป็นส่วนสำคัญกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 – 2564 ต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบันซึ่งมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 15) ในด้านมิติของการศึกษาและการเรียนรู้ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน การศึกษาจึงเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์ให้สามารถดำรงชีพออยู่ได้ในโลกปัจจุบันและอนาคตอย่างมีคุณภาพเมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดกระบวนการนวัตกรรมใหม่ไปตามกระแสของโลก เป็นการเตรียมความพร้อมของพลเมืองประเทศให้มีศักยภาพในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556: 4) อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ตัวแปรที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่ และกระบวนการนวัตกรรมในการบริหารที่แตกต่างไปจากเดิมที่เพียงมุ่งการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาเท่านั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ ชี้แนะ และช่วยเหลือให้บุคลากรปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จได้ (อัคพงศ์ สุขมาตย์ และคณะ, 2560: 1 – 7) เช่นเดียวกันกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ต้องตระหนักถึงแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกมิติ โดยเฉพาะแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ที่ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า เป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) การจัดการพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะและการพัฒนาหุ้นส่วนทางการศึกษานับว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพพลเมืองของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและส่งเสริมเกิดเป็นสังคมแห่งปัญญาตามลำดับ

การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามีผลทางจิตใจและจิตวิญญาณที่สำคัญต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง จุดเน้นที่สำคัญของการศึกษาแนวพุทธคือการเน้นคุณค่าและจริยธรรมที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตามแนวคิดพุทธศาสนการศึกษาเป็นการพัฒนาชีวิต ทำให้บุคคลมีความพร้อมและใฝ่ที่จะร่วมช่วยสร้างสรรค์ความดีงามออกเผย และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต),

2552) ในบริบทของสังคมไทย พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางความคิดและปัญญาที่สำคัญ การศึกษาพระพุทธศาสนา สามารถแบ่งออกเป็น 2 หมวดที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การศึกษาเชิงเนื้อหา ได้แก่ ข้อมูลความรู้ หรือสิ่งที่ควรรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งคนไทยและพุทธศาสนิกชนควรจะต้องรู้ตามสมควรแก่ฐานะของตน และเพื่อความเป็นชาวพุทธที่ดี และ 2) การศึกษาภาคปฏิบัติการ ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งพร้อมที่จะอยู่ร่วมด้วยดี และมีส่วนในการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะรู้จักนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาไปใช้ปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของท้องถิ่น และยุคสมัยนั้น ๆ ได้ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2541) มิติความรู้ควรแยกแยะเป็น 2 ประเภท คือ 1) สุต คือ ความรู้จากการสวดรับฟัง หรือเล่าเรียนอ่าน รับถ่ายทอดจากแหล่งความรู้อื่น และ 2) ปัญญา คือ ความรู้ประเภทเข้าใจสภาวะ รู้คิด รู้เลือกคัด วินิจฉัย และรู้ที่จะจัดการ สิ่งที่เราทำความเข้าใจอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ลักษณะงานสอนซึ่งแตกต่างกันตามประเภทวิชา อาจแบ่งแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ วิชาประเภทชี้แจงข้อเท็จจริง และความรู้ที่เกี่ยวข้องด้วยคุณภาพในทางความประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะวิชาศีลธรรม และจริยธรรมทั่วไป (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562) อย่างไรก็ตาม ปัจจัยรอบนอกทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงประชากร (Demographic shifts) การเพิ่มขึ้นของประชากร (Population growth) หรือการโยกย้ายถิ่นฐานสู่เมือง (Urbanization) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (The advent of the ‘smart’ era) รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจ (changes to the established economic structure) และภายใต้แนวคิด “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา” (Everyone has a right to education) ที่มุ่งการจัดการศึกษาให้ทุกคนอย่างมีคุณภาพ แนวคิดของ “หุ้นส่วนการศึกษา” (Partnership in Education) จึงเกิดขึ้นเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา และร่วมพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) การศึกษาถึงทุนศักยภาพ (Social capitals) ของสังคมไทยซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานและเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับการเรียนรู้มาอย่างยาวนานจึงเป็นประเด็นสำคัญ นอกจากนี้แล้วทุกองคาพยพในสังคมไทยล้วนแล้วเชื่อมโยงกันและกัน และเป็นหุ้นส่วนสำคัญที่สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนรู้ในชีวิตจริงได้

บทความนี้ผู้เขียนมุ่งนำเสนอแนวคิดพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะ (Public Learning Spaces) กับการเป็นหุ้นส่วนทาง(Educational Partnerships) การศึกษาตามแนวทางวิถิพุทธ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้สาธารณะและการมีส่วนร่วมในการศึกษามีผลที่ดีต่อนักเรียนและชุมชนในทั้งในระยะยาวและระยะสั้น ๆ มีผลที่สร้างสรรค์ในการพัฒนาบุคลิกภาพทางการศึกษาและสนับสนุนความรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วได้นำเสนอเชื่อมโยงแนวคิดพื้นที่สาธารณะตามแนววิถิพุทธ ในช่วงต้นได้นำเสนอแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอเชิงพรรณนาตามลำดับ

พื้นที่การเรียนรู้สาธารณะ: จากสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปัจจุบันสังคมไทยโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตต่างมุ่งหวังให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) โดยมุ่งให้สมาชิกในสังคมเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ตามความมุ่งหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายการศึกษาว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) สอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการศึกษาที่เน้นให้มีการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิตตามมาตรา 8 ว่า การจัดการศึกษาจะต้องจัดการศึกษาโดยยึดหลักการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับปวงชน ทำให้ทุกคนมีโอกาที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ตั้งแต่เกิดจนตาย และส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาเป็นผู้เรียนและผู้สอนได้ในเวลาเดียวกัน ให้การศึกษาหลอมรวมเข้ากับการดำเนินชีวิตหรือกล่าวได้ว่าการศึกษาคือชีวิต และชีวิตคือการศึกษ (จินตนา สุขเจนนันท์, 2556) ดังกล่าวแล้วนั้น จะเห็นว่า การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นการมุ่งถึงมุมมองที่ว่าการศึกษาไม่จำกัดเพียงขอบเขตของสถานศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต และการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมความก้าวหน้าและความเจริญก้าวหน้าทางความรู้ของปัจเจกบุคคลทุกคนในสังคม

แนวคิดพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะ (Public Learning Spaces) เป็นสถานที่หรือสภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการสื่อสารของประชาชนทั่วไป ซึ่งมีหลายรูปแบบและประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะการให้บริการและวัตถุประสงค์ของแต่ละสถานที่ พื้นที่การเรียนรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นลักษณะของ VOCA World ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความผันผวนคลุมเครือ และไม่แน่นอน และเป็นการยากที่ศาสตร์หรือองค์ความรู้ในปัจจุบันจะพยากรณ์หรือคาดเดาได้ และจากความสำคัญที่ว่า “การเรียนรู้” ถือว่าเป็น “ทักษะ” ที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้คนคนหนึ่งมีศักยภาพพร้อมจะรับมือ และอยู่ในโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ได้ และเมื่อ “การเรียนรู้” ไม่ได้จำกัดพื้นที่อยู่เฉพาะในสถาบันการศึกษา แต่การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกหนแห่ง ทุกสถานที่ และทุกเวลา ดังนั้นการมี “พื้นที่การเรียนรู้” หรือ “Learning Space” จึงเป็นหนึ่งในกลไกและเครื่องมือสำคัญในการสร้าง “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” เพื่อเติมเต็มทุนมนุษย์ในทุกช่วงวัย (ไทยรัฐออนไลน์, 2566) นอกจากนี้แล้ว “พื้นที่แห่งการเรียนรู้” ยังเป็นเสมือน “การศึกษาทางเลือก” โดยเชื่อว่าการศึกษา (Education) เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาและมีการกำกับดูแล และการเรียนรู้ (Learning) จะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติจากการเห็นหรือสังเกตสิ่งต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ในชีวิตที่เกิดขึ้นได้เสมอ มีความต่อเนื่องและยาวนาน (มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.), 2566) พื้นที่การเรียนรู้สาธารณะในความหมายถึงเป็นแหล่งวิทยาการในชุมชนที่เป็นประโยชน์

อย่างยิ่งต่อการศึกษาชุมชน ความเป็นประชาธิปไตยในวิถีชีวิตจริง ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ (John, 1978) ลักษณะของพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะ เช่น

1) **ห้อง -สมุด (Library)** ห้องสมุดเป็นที่มีหนังสือและแหล่งข้อมูลทางการศึกษามากมาย นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ทำงานสำหรับการอ่านหนังสือ การทำงานกลุ่ม และการให้บริการแหล่งเรียนรู้แบบต่าง ๆ ห้องสมุดมีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษา และการพัฒนาบุคลิกภาพของชุมชนในทางที่หลากหลาย และครอบคลุมทั้งด้านการศึกษาทางการสอนและการเรียนรู้แบบต่อเนื่องตลอดชีวิตให้กับสมาชิกในชุมชนและบุคคลทั่วไป

2) **พิพิธภัณฑ์ (Museum)** พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่ที่จัดแสดงศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เพื่อให้คนได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโลกและสิ่งต่าง ๆ

3) **พื้นที่แห่งการปรึกษา (Consultation Spaces)** พื้นที่นี้ใช้สำหรับการปรึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ที่นั่งเพื่อพูดคุยกับครู ที่ปรึกษาการศึกษา หรือที่นั่งทำงานกลุ่ม ปัจจุบันอาจรวมถึงสภาภาพร้านค้า และพื้นที่สาธารณะที่ใช้สำหรับการนั่งหรือและพักผ่อน

4) **โรงเรียน (Schools)** โรงเรียนเป็นสถานที่การเรียนรู้หลักของนักเรียน และมีหลายพื้นที่ภายในโรงเรียนที่ให้บริการการเรียนรู้และกิจกรรมทางการศึกษา

5) **องค์กรที่มุ่งเน้นการพัฒนา (Development Organizations)** องค์กรที่มุ่งเน้นการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการและทักษะอาชีพของประชาชน

6) **พื้นที่สาธารณะ (Public Spaces)** สถานที่ที่สาธารณะเข้าถึงได้แบบเสรี เช่น สวนสาธารณะหรือพื้นที่สาธารณะที่ให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้.

7) **สถานที่หรือพื้นที่ทำงานร่วม (Co-working Spaces)** พื้นที่ที่ให้บริการทำงานร่วม ทำให้ผู้คนมีโอกาสแบ่งปันและเรียนรู้จากกัน

8) **ห้องประชุมและอบรม (Meeting and Training Rooms)** พื้นที่ที่ใช้สำหรับการจัดประชุม, อบรม และสัมมนา

9) **พื้นที่การศึกษาออนไลน์ (Online Learning Spaces)** พื้นที่ที่ให้การเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์การเรียนรู้ แพลตฟอร์มการศึกษาออนไลน์,หรือโปรแกรมการศึกษาแบบไกด์

ภาพที่ 1 และ 2 พื้นที่เรียนรู้สาธารณะและการแสดงออกทางประเพณีและวัฒนธรรม

ที่มา: บันทึกโดยผู้บันทึกบทความ

สรุปได้ว่า พื้นที่สาธารณะในสังคมอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต การสร้างและสนับสนุนพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ทั่วไปและสนับสนุนการพัฒนาสังคมและชุมชน เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ผู้คนมารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างความเข้าใจ และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในสาขาต่าง โดยเฉพาะสังคมไทยในปัจจุบันที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้

หุ้นส่วนทางการศึกษา: การสร้างการเรียนรู้แบบผสมผสานเครือข่ายและระดมทรัพยากร

หุ้นส่วนทางการศึกษา (Educational Partnerships) หมายถึง ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างหลายฝ่ายหรือหน่วยงานเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา และพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา เป้าหมายของหุ้นส่วนทางการศึกษาทั้งหมดนี้คือการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง หุ้นส่วนทางการศึกษานี้เน้นการทำงานร่วมกันของหลายกลุ่มและส่งเสริมการแบ่งปันทรัพยากรและความรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน หุ้นส่วนทางการศึกษาอาจเรียกว่า “ภาคีหุ้นส่วนการศึกษา” ซึ่งหมายถึงการที่กลุ่มบุคคล คน ชุมชน หรือหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มาร่วมกันทำข้อตกลงในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการดำเนินการทางการศึกษาหรือการเรียนรู้ มีองค์ประกอบ กระบวนการ และความซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมคิด และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานจากทุกฝ่ายเพื่อให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2558) การจัดการศึกษาหรือการสร้างการเรียนรู้ที่จะประสบผลสำเร็จจะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีต่าง ๆ ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาจะต้องอาศัยภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษابรรลุเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) "หุ้นส่วนทางการศึกษา" (Educational Partnership) คือ ความร่วมมือระหว่างหลายฝ่ายหรือหน่วยงานที่มีเป้าหมายทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนและพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษาในชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่สำคัญของหุ้นส่วนทางการศึกษา เช่น 1) โรงเรียนและสถาบันการศึกษา การควบคุมและการดำเนินการโดยสถาบันการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียน 2) ภาครัฐกิจและอุตสาหกรรม การร่วมมือกับภาครัฐกิจเพื่อให้นักเรียนมี

โอกาสทดลองงาน หรือรับการฝึกงานที่เชื่อมโยงกับวิชาชีพ 3) องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร การร่วมมือกับองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เช่น มูลนิธิ หรือองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายทางสังคม เพื่อสนับสนุนโครงการการศึกษา 4) องค์กรภาคีรัฐบาล การทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลเพื่อให้การสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากรทางการศึกษา 5) ความเป็นชุมชนและต้นทุนในสังคม การมีการติดต่อกับชุมชนในการสนับสนุนโครงการการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน และ 6) เครือข่ายครู นักศึกษาและผู้ปกครอง การเกี่ยวข้องของนักศึกษาและผู้ปกครองเพื่อให้การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมในกระบวนการการศึกษา กล่าวได้ว่า หุ่นส่วนทางการศึกษามุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของหลายกลุ่มและส่งเสริมการแบ่งปันทรัพยากรและความรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

ความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งหลักการสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรทุกภาคส่วน ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการศึกษาเพื่อทุกฝ่าย (Education for All) และทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) องค์ประกอบของการระดมทรัพยากรจากหุ้นส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการเคลื่อนไหวยทางสังคม การมีจุดมุ่งหมายขององค์กร (John and Mayer, 1997) และต้องมีการชักชวนบุคคลหรือองค์กรให้มาสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Brown, 1993) อาจกล่าวได้ว่า เพื่อให้การจัดการศึกษาที่มุ่งหลักการสร้างการมีส่วนร่วมเป็นไปได้ ต้องมีการเคลื่อนไหวยทางสังคม การมีจุดมุ่งหมายขององค์กร และการระดมทรัพยากรที่มาจากหุ้นส่วนต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ทั้งหมดเป็นพื้นฐานของการพัฒนาหุ้นส่วนทางการศึกษาในการสร้างการเรียนรู้กับให้สมาชิกในชุมชน องค์กร หรือสังคม โดยมีปัจจัยที่สำคัญคือเครือข่ายและการระดมทรัพยากรนั่นเอง

หลักพุทธธรรม: การเชื่อมโยงพื้นที่การเรียนรู้และหุ้นส่วนทางการศึกษา

หลักพุทธธรรมให้ความสำคัญกับกระบวนการของการศึกษา กล่าวคือ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อทำลายอวิชชา-ตัณหา และเสริมสร้างปัญญา-กรุณา และแบ่งเป็นช่วงตอนสำคัญ 2 ตอน ประกอบด้วย 1) ตัวการศึกษาที่แท้ คือมีมรรคมงคล 8 หรือ “ไตรสิกขา” เป็นส่วนที่อยู่ในตัวบุคคล เกิดขึ้นที่ตัวบุคคล การศึกษาเริ่มขึ้นเมื่อเกิดสัมมาทิฐิ คือตัวปัญญาที่แท้เบื้องต้น 2) ตัวประกอบของการศึกษา คือ เครื่องเหนี่ยวนำชักจูงให้การศึกษาเกิดขึ้นแก่บุคคล เป็นส่วนบุพภาคแห่งการศึกษา และสิ่งที่เกื้อหนุนประคับประคองการศึกษา คำกล่าวว่า “การให้การศึกษา” ก็รวมอยู่ในความหมายของข้อนี้ ประกอบด้วย 2 อย่างคือ (2.1) ตัวประกอบภายนอก ได้แก่ ปรโตโมสะ คือ เครื่องชักจูงจากภายนอกฝ่ายที่ดี โดยเฉพาะคือ กัลยาณมิตรทั้งผู้ที่เสวนาคบหาใกล้ชิด และที่นิยมเยี่ยงอย่าง หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ เพื่อน สื่อมวลชนที่ดี เป็นต้น (2.2) ตัวประกอบภายใน ได้แก่ โยนิโสมนิการ คือ ความรู้จักคิด หรือคิดถูกวิธี หมายถึง คิดแยกแยะวิเคราะห์ ให้เห็นตามสภาวะของสิ่งนั้นๆ สืบสาวหาเหตุผลแต่ต้นจนตลอด เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556) พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการศึกษาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตหรือชีวิตคือการศึกษา การศึกษาเป็นเรื่องของการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับการศึกษา และ

การศึกษาก็เป็นกิจกรรมของชีวิต การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องที่สากล และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่เกี่ยวกับชีวิต เป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิด Lifelong Education เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงการศึกษานวพุทธว่าการศึกษาคือชีวิต มุ่งพัฒนาชีวิตที่ดำเนินไปจนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย คือ อิสระภาพและสันติสุข พระพุทธศาสนามีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีหลากหลายและสามารถประยุกต์ใช้ในมิติต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางเพื่อประกอบการนำเสนอบทความนี้มุ่งนำเสนอหลักธรรมพัฒนาการเรียนรู้ และปัจจัยหนุนเสริมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สาธารณะ 2 หลักธรรม คือ หลักภาวนา 4 และหลักสัปปายะ 7 มีรายละเอียด ดังนี้

หลักภาวนา 4 : หลักธรรมที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ ส่งเสริมศักยภาพ และมุ่งสู่เจริญ

“ภาวนา” หมายถึงการเจริญ (cultivation) การทำให้เป็นให้มีขึ้น (training) หรือการฝึกอบรม การพัฒนา (development) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2561) ประกอบด้วย

1) กายภาวนา (physical development) หมายถึง การเจริญกาย การพัฒนาทางด้านกาย การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรียทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2) สีลภาวนา (moral development) หมายถึง การเจริญศีล การพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี และการเกื้อกูลแก่กัน

3) จิตภาวนา (cultivation of the heart; emotional development) หมายถึง การเจริญจิต การพัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อุตสาหะมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

4) ปัญญาภาวนา (cultivation of wisdom; intellectual development) หมายถึงการเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

การพัฒนาทั้ง 4 ด้านนี้มีความสำคัญในการสร้างบุคลิกที่มีคุณธรรม มีความเข้าใจ และสามารถให้ประโยชน์แก่สังคม

สัปปายะ 7 : หลักธรรมที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ ส่งเสริมศักยภาพ และมุ่งสู่เจริญ

ตามความหมาย “สัปปายะ” หมายถึง สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกิดอรรถ ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนา ให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย (suitable things; things favorable to mental development) (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2561) มีรายละเอียด ดังนี้

1) อาวาสสัปปายะ (suitable abode) หมายถึงที่อยู่ซึ่งเหมาะสม เช่น ไม่พลุกพล่านจอแจ "อาวาสสัปปายะ" หรือ "ที่อยู่ซึ่งเหมาะสม" เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้สาธารณะเนื่องจากมีผลต่อสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของบุคคลในหลายด้าน เช่น การเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นการเสริมแรงด้านกำลังใจ การมีถิ่นที่อยู่เหมาะสมจะเป็นการมีสภาพแวดล้อมที่สร้างกำลังใจและกระตุ้นให้บุคคลตั้งความสนใจในการเรียนรู้ เช่น มีพื้นที่สีเขียว ที่ทำงานที่สบาย และบรรยากาศที่เงียบสงบ ด้านความปลอดภัย ที่อยู่ที่ปลอดภัยมีผลต่อการเรียนรู้ได้โดยตรง เนื่องจากบุคคลที่รู้สึกปลอดภัยมักจะมีสภาพจิตใจที่ดีและเต็มไปด้วยความสม่ำเสมอในการเรียนรู้ ด้านการเชื่อมโยงกับสังคม ที่อยู่ที่เหมาะสมมีการเชื่อมโยงกับสังคมที่สร้างสรรค์และสนับสนุนการแบ่งปันความรู้ โดยมีทั้งการเรียนรู้จากผู้อื่นและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ ที่อยู่ที่เหมาะสมมีสภาพแวดล้อมที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการมีพื้นที่สำหรับการอ่านหนังสือ มีทรัพยากรการเรียนการสอน หรือสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีที่สามารถให้การเรียนรู้ออนไลน์ได้อย่างเต็มที่ และ ด้านความสะดวกสบายในการเรียนรู้ ที่อยู่ที่เหมาะสมมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ได้ เช่น มีที่ทำงานที่สบาย มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำงาน และการจัดทำโครงสร้างสาธารณูปโภคที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ อาจกล่าวได้ว่าการมีที่อยู่ที่เหมาะสมจะส่งผลให้บุคคลมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นความรู้สึกของความผูกพันที่ดี และสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานในการสะท้อนวิถีชีวิตและการเรียนรู้ที่ควรเป็นอยู่

2) โคจรสัปปายะ (suitable resort) หมายถึง ที่หาอาหาร ที่เที่ยวบันเทิงบาทที่เหมาะสม เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณ์อยู่ไม่ไกลไม่ไกลเกินไป ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเป็นพื้นที่สาธารณะและการเรียนรู้ เช่น ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้โภชนาการและเศรษฐกิจ การมี "โคจรสัปปายะ" ที่มีพื้นที่อาหารมีผลต่อการเติบโตและพัฒนาของชุมชนและบุคคล ซึ่งส่งผลให้มีชุมชนที่แข็งแกร่งและมีสภาพคล่องทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน การมีพื้นที่หาอาหารที่เหมาะสมมักจะเป็นสถานที่ที่คนมีโอกาสดูตัวเองและเรียนรู้จากประสบการณ์ของชุมชนจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่ครอบคลุม ด้านสร้างพื้นที่สาธารณะ การมี "โคจรสัปปายะ" ที่เหมาะสมส่งผลให้เกิดพื้นที่สาธารณะที่เน้นการพัฒนาและการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างชุมชนที่มีคุณภาพ ด้านสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น การที่หาอาหารที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นได้ โดยการส่งเสริมธุรกิจท้องถิ่นและการตลาดสินค้าที่ผลิตในพื้นที่ ด้านสร้างสัมพันธภาพในชุมชน การมี "โคจรสัปปายะ" ที่มีที่หา

อาหารมักเป็นที่ตั้งของกิจกรรมสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ภาพและสัมพันธ์ทางสังคมที่แข็งแกร่ง และด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ ที่หาอาหารที่มีที่เกี่ยวพันกับที่ที่เหมาะสมสามารถเป็นสถานที่สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางชีวิตหรือการได้รับความรู้จากผู้อื่นในชุมชน อาจกล่าวได้ว่า "โคจรสัปปายะ" ที่เหมาะสมมีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาทั้งในมิติสาธารณะและส่วนบุคคลของชุมชนที่มี

3. ภัสสสัปปายะ (suitable speech) การพูดคุยที่เหมาะสม เช่น พูดคุยเล่าขานกันแต่ในกถาวัตถุ 10 และพูดแต่พอประมาณ ตามความหมาย "ภัสสสัปปายะ" หรือ "suitable speech" หมายถึง การพูดคุยที่เหมาะสมและเหมาะสมกับบรรยากาศหรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งมีความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมและผู้ฟัง การเตรียมคำพูดที่เหมาะสมมีความสำคัญในหลายทางที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่การเรียนรู้และหุ้นส่วนทางการศึกษา เช่น ส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจในการสื่อสาร ด้านสนับสนุนการเรียนรู้ การให้คำอธิบายและการตอบปัญหาอย่างชัดเจนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น สนับสนุนการสร้างสรรค์ การใช้ภาษาที่เหมาะสมสามารถสนับสนุน การสร้างสรรค์ความคิดและไอเดียในทางการศึกษา การส่งเสริมการพูดคุยที่เปิดกว้างและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การพูดคุยที่เหมาะสมช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในห้องเรียนหรือในทางการศึกษา มีสัมฤทธิ์ที่ดีทำให้การเรียนรู้เป็นที่เต็มทีและเติบโตไปพร้อมกัน สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความเคารพ การพูดคุยที่เป็นมิตรและเคารพสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความเป็นกันเองและเคารพคนอื่น ๆ การสนับสนุนหุ้นส่วนทางการศึกษา การพูดคุยที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา โดยสร้างช่องทางสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังและผู้พูดมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมการอวยพรและความเป็นกุศล การพูดคุยที่เหมาะสมสามารถส่งเสริมการแสดงความอวยพรและความเป็นกุศลในชุมชนการศึกษา สรุปได้ว่า "ภัสสสัปปายะ" หรือ "suitable speech" มีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษาที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความเป็นกันเองในชุมชนการศึกษา

4. ปุคคลสัปปายะ (suitable person) บุคคลที่ถูกกันเหมาะสม เช่น มีท่านผู้ทรงคุณธรรม ทรงภูมิปัญญาเป็นที่ปรึกษาเหมาะสมใจ ตามความหมาย "บุคคลสัปปายะ" หรือ "suitable person" หมายถึง บุคคลที่ถูกกันเหมาะสมและเหมาะสมกับบรรยากาศหรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยมีลักษณะที่ทำให้เข้ากันได้ มีคุณธรรม และเป็นที่ปรึกษาที่เหมาะสมใจ การมีบุคคลสัปปายะมีผลต่อพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะและหุ้นส่วนทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ บุคคลสัปปายะที่มีท่านผู้ทรงคุณธรรมและทรงภูมิปัญญาเป็นที่ปรึกษาเหมาะสมใจ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้โดยการแบ่งปันประสบการณ์และความรู้ที่มีประโยชน์ ด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดี บุคคลสัปปายะที่เข้ากันได้และมีคุณธรรมมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีใน

พื้นที่การเรียนรู้ มีความเข้าใจและความเป็นกันเองจะช่วยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่สร้างสภาพแวดล้อมเข้มแข็ง สนับสนุนการสร้างสรรค์และนวัตกรรม บุคคลสัปปายะที่เหมาะสมสามารถเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในหน่วยงาน การเรียนรู้ ด้านเป็นแบบอย่างในทุกด้าน บุคคลสัปปายะที่มีท่านผู้ทรงคุณธรรมและทรงภูมิปัญญาเป็นที่ปรึกษาเหมาะสมสามารถเป็นแบบอย่างทั้งในทางทัศนคติ และการพฤติกรรมที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร บุคคลสัปปายะที่มีคุณธรรมสามารถช่วยสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของบุคคลในสังคมการเรียนรู้ กล่าวได้ว่า การมี "บุคคลสัปปายะ" ที่เหมาะสมและเหมาะสมกับบรรยากาศการเรียนรู้สาธารณะและหุ้นส่วนทางการศึกษาช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร การสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพ บุคคลดังกล่าวมีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาในหน่วยงานการศึกษาหรือที่ทำการศึกษา

5. โภชนสัปปายะ (suitable food) อาหารที่เหมาะสม เช่น เหมาะสมและสร้างสมดุลกับร่างกาย เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉ้นไม่ยาก ตามความหมาย "โภชนสัปปายะ" หรือ "suitable food" หมายถึง อาหารที่เหมาะสมและเหมาะสมกับร่างกาย การเห็นถึงมีคุณค่าทางอาหารที่เพียงพอและสามารถสนับสนุนสุขภาพได้ โดยมีความเชื่อมโยงกับพื้นที่แห่งการเรียนรู้และหุ้นส่วนทางการศึกษา เช่น ส่งเสริมสุขภาพและความสมบูรณ์ การรับประทานโภชนาการที่เหมาะสมช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้มีสมรรถภาพในการเรียนรู้และมีพลสมบุรณ์ในการทำงานทางการศึกษา การสนับสนุนการเรียนรู้และความสำเร็จในการศึกษา การรับประทานอาหารที่เหมาะสมช่วยสร้างพลังงานที่เพียงพอสำหรับ การทำกิจกรรมและการเรียนรู้ สารอาหารที่ดีส่งเสริมสมาธิและความจำ ทำให้มีประสิทธิภาพในการศึกษาเรียนรู้ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยพลัง การรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารสูงช่วยให้มีพลังงานและความกระปรี้กระเปร่าในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสนับสนุนสุขภาพจิต อาหารที่ดีมีผลต่อสุขภาพจิตและความสุขทั่วไป การรับประทานอาหารที่เหมาะสมช่วยลดความเครียดและส่งเสริมความรู้สึกดีต่อตนเอง และด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การรับประทานอาหารที่เหมาะสมเป็นที่สำคัญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การแบ่งปันมีอาหารและสร้างสังคมการศึกษาที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความเป็นกันเอง ในมิติอื่น ๆ การรับรู้ถึงสุขภาพและโภชนาการที่เหมาะสมยังเป็นส่วนสำคัญของหลายๆ แนวทางการศึกษา ทั้งในการสนับสนุนพัฒนาการทางกายภาพและสุขภาพทั่วไปของผู้เรียน และในการส่งเสริมสุขภาพจิตและความรู้สึกที่ดีในชุมชน การเรียนรู้ การเน้นความสำคัญของโภชนาการที่ดีสามารถส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยพลังและประสิทธิภาพ

6. อุตุสัปปายะ (suitable climate) โดยความหมายครอบคลุมถึงดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น ตามความหมาย คำว่า "อุตุสัปปายะ" หรือ "suitable climate" จะให้ความหมายถึง สภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเหมาะสมกับการใช้งาน โดยไม่จะต้องไม่สูญเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมนี้มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่แห่งการเรียนรู้สาธารณะและหุ้นส่วนทางการศึกษา เช่น การเป็นสนับสนุนการเรียนรู้ อุตุสัปปายะที่เหมาะสมช่วยสนับสนุน

การเรียนรู้โดยทำให้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นมิตรและสบาย เช่น สภาพอากาศที่ไม่หนาวเกินไปหรือไม่ร้อนเกินไปทำให้นักเรียนสามารถตั้งใจเรียนรู้ได้ดี การสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความสุข สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความสุขและมีสมาธิ ผู้เรียนรู้จะสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม ด้านการสนับสนุนกิจกรรมและการสอน สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และการสอนได้ สภาพภูมิอากาศที่ไม่กดดันจะทำให้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปได้ตามระบบที่วางไว้ ด้านการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมมีผลต่อสังคมการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง ผู้เรียนมีสมาธิและความตั้งใจสูงในการเรียนรู้เมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เตรียมการที่ดีด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการและการศึกษาที่เตรียมการไว้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้อย่างต่อเนื่องความสามารถของผู้เรียนรู้ สรุปได้ว่า การเรียนรู้และการพัฒนาในหน่วยงานการศึกษามีความเชื่อมโยงกับสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนการพัฒนาทั้งทางกายภาพและจิตใจของผู้เรียน นอกจากนี้ สภาพภูมิอากาศที่ดียังส่งผลต่อการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและหุ้นส่วนทางการศึกษาที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความเป็นกันเอง

7. อิริยาบถสัปปายะ (suitable posture) อิริยาบถที่เหมาะสม เช่น บางคนถูกกับจงกรม บางคนถูกกับนั่ง ตลอดจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี ตามความหมาย "อิริยาบถสัปปายะ" หรือ "suitable posture" หมายถึง ท่าทางหรือการวางร่างกายที่เหมาะสมและเหมาะกับกิจกรรมที่กำลังทำ การรักษาท่าทางหรือการวางร่างกายที่ถูกต้องสามารถมีผลต่อการเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่แห่งการเรียนรู้สาธารณะและหุ้นส่วนทางการศึกษา เช่น มิติการส่งเสริมการเรียนรู้ บุคลิก ท่าทางหรือการวางร่างกายที่เหมาะสมช่วยให้ผู้เรียนรู้สามารถตั้งใจและมีสมาธิในการเรียนรู้ได้มากขึ้น การทำกิจกรรมที่ต้องใช้ท่าทางหรือการวางร่างกายที่เหมาะสมจะส่งผลต่อการรับรู้และการนำความรู้มาใช้ในการเรียนรู้ ด้านสนับสนุนสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ การรักษาท่าทางหรือการวางร่างกายที่ถูกต้องช่วยสนับสนุนสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้เรียนรู้ที่มีท่าทางหรือวางร่างกายที่เหมาะสมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้มากขึ้น ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุน การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่สนับสนุนการรักษาท่าทางหรือการวางร่างกายที่เหมาะสมมีผลต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่สะดวกสบายและรอบคอบสามารถส่งผลต่อการรักษาท่าทางหรือการวางร่างกายที่ถูกต้อง ด้านการสนับสนุนกิจกรรมและการสอน ท่าทางหรือการวางร่างกายที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และการสอนได้ ตัวช่วยการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่ใช้ท่าทางหรือการวางร่างกายที่เหมาะสมมีผลต่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลาย การรักษาท่าทางหรือการวางร่างกายที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนการสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายการเปลี่ยนแปลงท่าทางหรือการวางร่างกายในกระบวนการการเรียนรู้สามารถสร้างประสบการณ์

การเรียนรู้ที่เพิ่มพูนและน่าสนใจ อาจสรุปได้ว่า การรักษาท่าทางหรือการวางร่างกายที่เหมาะสมมีผลต่อการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในพื้นที่แห่งการเรียนรู้สาธารณะและหุ้นส่วนทางการศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้เรียน

พุทธธรรมกับพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะและหุ้นส่วนทางการศึกษา

มีความสัมพันธ์กันตามมิติต่าง ๆ และมีผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมและบุคคลทั้งในด้านการจิตวิญญาณและทางสังคม สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ หลักพุทธธรรมมีความเน้นที่การพัฒนาตนเองและสานฝันทางวิธีของบุคคล เมื่อหุ้นส่วนทางการศึกษาตระหนักถึงหลักพุทธธรรม จะตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาตนเองและผู้อื่น การนำพุทธธรรมมาสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้คนมีแนวคิดที่เปิดกว้างและเป็นประโยชน์ต่อกัน เป็นการสร้างพื้นที่ที่เติบโตและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในชีวิตประจำวันและสังคมวิถีทางต่อไปได้

2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ พุทธธรรมสอนให้คนเข้าใจถึงความทรงจำและการเรียนรู้จากประสบการณ์ การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในหุ้นส่วนทางการศึกษาจะสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการแบ่งปันความรู้ การนำพุทธธรรมไปสู่ "การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้" จะช่วยให้สังคมเติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน ผ่านการสนับสนุนทักษะทางการเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะทางอารมณ์ของผู้เรียนทั้งหลาย

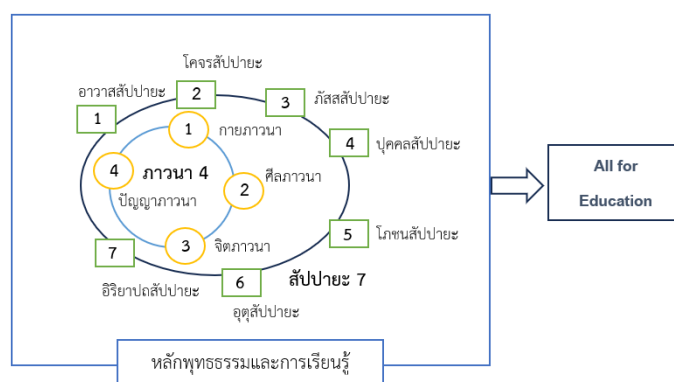
3) การสร้างคุณธรรมและจรรยาบรรณ หลักพุทธธรรมเน้นการพัฒนาจรรยาบรรณและคุณธรรมในการดำเนินชีวิต การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการศึกษาจะช่วยสร้างนักเรียนที่มีคุณธรรมและนับถือจรรยาบรรณในทุกๆ การกระทำ การนำหลักพุทธธรรมไปสู่ "การสร้างคุณธรรมและจรรยาบรรณ" จะเป็นการส่งเสริมสังคมให้มีความเข้าใจต่อกัน ซื่อสัตย์ และเติบโตทางจริยธรรมในทุก มิติของชีวิต

4) การส่งเสริมจิตวิญญาณและความมั่นคง หลักพุทธธรรมสอนให้เรารอบถึงถึงความทรงจำและการเพิ่มพูนทางจิตวิญญาณ การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการศึกษาจะส่งเสริมพัฒนา จิตวิญญาณและความมั่นคงทางจิตให้ชุมชน และสังคมได้ นอกจากนี้แล้วพุทธธรรมเสนอแนวทางที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านจิตวิญญาณและความมั่นคง ช่วยให้คนมีทักษะในการเผชิญกับทุกขุทธานของชีวิตอย่างมีสติและสงบ และสร้างพื้นที่ที่สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางจิตใจ

5) การสร้างสังคมหนุนเสริมศักยภาพ หุ้นส่วนทางการศึกษาที่รับศาสนาพุทธธรรมจะส่งเสริมการพัฒนาทักษะและศักยภาพทั้งทางทิศทางทางสังคมและทางการเรียนรู้ การสร้างสังคมที่หนุนเสริมศักยภาพไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลแต่ยังช่วยสร้างสังคมที่เป็นสถานที่เชิงบวกและรอบคอบที่สนับสนุนการเติบโตและพัฒนาทั้งของชุมชนและสังคมทั้งหมด

6) การสร้างการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง หลักพุทธธรรมสอนให้คนเห็นคุณค่าของ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการศึกษาจะส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้แล้ว พุทธธรรมยังสอนให้คนมีมุมมองที่เน้นการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองในทางที่ต่อเนื่อง การปฏิบัติตามหลักการของพุทธธรรมช่วยสร้างสังคมที่หนุนเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่องในทุกด้านของการดำเนินชีวิต

การเชื่อมโยงพุทธธรรมกับพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะและหุ้นส่วนทางการศึกษาช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่า และส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการเข้าร่วมชุมชนและสร้างสรรค์ชีวิต สามารถสรุปเป็นแผนภาพเพื่อให้เห็นการเชื่อมโยงได้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงการเรียนรู้สาธารณะกับการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษา

ที่มา: สรุปและพัฒนาโดยผู้นิพนธ์บทความ

สรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการเรียนรู้สาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ซึ่งเน้นที่การพัฒนาตนเองในทุกด้านของชีวิต จากการนำเสนอข้างต้นจะเห็นว่า พระพุทธศาสนาเน้นความเท่าเทียมในการพัฒนาตนเองของมนุษย์ โดยปัจเจกบุคคลที่ได้รับการศึกษาจะพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน คือ ภาวนิตกาย ภาวนิตศิลป์ ภาวนิตจิต และภาวนิตปัญญา ซึ่งแสดงถึงความเติบโตทางทักษะและคุณภาพที่มีความสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งหมด ดังกล่าวมาแล้วนั้น ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การเรียนรู้และการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษามีหลายประการ ได้แก่ อาวาสสัปบายะ คือที่อยู่ซึ่งเหมาะสมกัน โคจรสัปบายะ คือที่หาอาหารที่เหมาะสมกัน ภัตตสัปบายะ คือการพูดคุยที่เหมาะสมกัน บุคคลสัปบายะ คือ บุคคลที่ถูกกันเหมาะสมกัน โภชนสัปบายะ คืออาหารที่เหมาะสมกัน อุตุสัปบายะ คือดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสมกัน และอิริยาปถสัปบายะ คือ อิริยาบถที่เหมาะสมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาในทางทั้งกาย จิต และจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาวะที่ดี และเป็นปัจจัยหนุนเสริมสู่การเรียนรู้

กล่าวได้ว่า บทความนี้นำเสนอแนวคิดและหลักการต่าง ๆ จากพุทธธรรมที่สามารถนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองในทางที่ต่อเนื่องและเท่าเทียมทั้งในด้านทักษะและคุณภาพของชีวิตทั้งหมด

บรรณานุกรม

- จินตนา สุจิตานนท์. (2556). *การศึกษาและการพัฒนาในศตวรรษที่ 21*. โอเดียนสโตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2541). *ทางสายอิสรภาพของการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2552). *สยามสามไตร*. พิมพ์สว.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). *ปรัชญาของการศึกษาของไทย ภาคพุทธธรรม: ภาคพุทธธรรม (ภาคต้นของหนังสือ ปรัชญาการศึกษาของไทย)*. พลิธัม.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตสถาน*. สำนักงานราชบัณฑิตสภา.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. ทิพย์วิสุทธิ.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 13). พลิธัม.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2562). *พุทธวิธีในการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 25). บริษัท โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผน 12 ฉบับประชาชนนวัตกรรมคือหัวใจของประชาชน*. สำนักงาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *สถานภาพและบทบาทการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเรื่องหุ้นส่วนทางการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย*. บริษัทพริกหวาน จำกัด.
- อัคพงศ์ สุขมาตย์ พรชัย เจดามาน ไพฑูรย์ พิมพ์ ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์ และโชคชัย ยืนยง. (2560). *ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ภายใต้กรอบการศึกษาประเทศไทย*. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 16(2), 1-7.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116.
- มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.). (2566). *Learning ให้ Loving: “5 พื้นที่เรียนรู้” ทางเลือกทดลองของการศึกษานอกห้อง*. https://thaivolunteer.org/learningtoloving_space/

ไทยรัฐออนไลน์. (27 เมษายน 2566). Learning Space - พื้นที่เรียนรู้ เติมวันว่าง ลดเวลาเสี่ยง เพื่ออนาคต
เด็กและเยาวชนไทย. ไทยรัฐ, 3.

Brown, L. (1993). *The new shorter oxford English dictionary*. Oxford University Press Inc.

John, D. M. & Mayer N. Z. (1997). Resource mobilization and social movements: A partial
theory. *American Journal of Sociology*, 82(6), 1212-1241.

John, M. U. (1978). *Social studies for children in a democracy: Recent trends and
development* (7th ed.). Prentice – Hall.